

Politieke Wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen *

door Guido DIERICKX

Hoogleraar aan de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius te Antwerpen en aan de Universitaire Instelling Antwerpen.

Inleiding.

Sinds de herziening van het curriculum in 1985 telt het Departement Politieke en Sociale Wetenschappen van de Universitaire Instelling Antwerpen een Afdeling Politieke Wetenschappen naast de Afdeling Sociale Wetenschappen. In deze afdeling werd de richting Internationale Politiek uitgebouwd ¹. Thans blijkt dit studieaanbod een vrij groot succes te kennen. Het gewone programma van de richting Internationale Politiek wordt in de eerste licentie gevolgd door 11 studenten, in de tweede licentie zelfs door 20 studenten. Voegen we daarbij 36 studenten van de Bijzondere Licentie Internationale Politiek (BLIP) die, na andere universitaire studies, een verkort en éénjarig programma volgen en 16 BLIP-studenten die nog aan hun verhandeling werken. Alles samen biedt het Departement dus aan een tachtigtal studenten de kans om zich op de studie van de (internationale) politiek toe te leggen. Daarmee is deze afdeling sterker dan de Afdeling Sociale Wetenschappen die haar twee rich-

* Artikel in de reeks: De politologie in België.

Zie: G. PROVOOST, De politieke wetenschap aan de Rijksuniversiteit te Gent. In: *Res Publica*, 1977, nr. 4, blz. 675-684.

R. MAES, De politiek-wetenschappelijke opleidingen en het politiek-wetenschappelijk onderzoek aan de Katholieke Universiteit te Leuven. In: *Res Publica*, 1978, nr. 1, blz. 169-188.

(1) "Universiteit Antwerpen" is de gezamenlijke benaming voor de drie Antwerpse universitaire instellingen, namelijk het Rijksuniversitair Centrum te Antwerpen (RUCA), de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius te Antwerpen (UFSIA) en de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA). Deze drie instellingen zijn geografisch gespreid en hebben elk hun eigen geschiedenis, structuur en basisopties. (Algemene Gids, Universiteit Antwerpen, 1989-1990).

Het RUCA is een rijksinstelling en omvat een volledige Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, een Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken, een College voor de Ontwikkelingslanden en de kandidaturen van de Faculteiten Wetenschappen en Geneeskunde. De UFSIA is een vrije instelling, geïnspireerd door de christelijke levensbeschouwing, en omvat een volledige Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen naast de kandidaturen van de Faculteiten Wijsbegeerte en Letteren, Politieke en Sociale Wetenschappen en Rechten. De UIA is een pluralistische instelling en verstrekt licentiaats- en doctoraatsonderwijs in de meeste studierichtingen waarvan de kandidaturen aan de UFSIA of het RUCA kunnen worden gevolgd. De samenwerking tussen deze drie instellingen is nu al aanzienlijk. Men hoopt ze nog verder op te voeren tot op een niveau die de wetgever zou toelaten de UA als een volwaardige universiteit te erkennen.

tingen Cultuur en Welzijnszorg enerzijds, Bedrijfsbeleid anderzijds, aanbiedt aan 33 dagstudenten en 11 werkstudenten.

Dit jaar werd door het Departement ook begonnen met een Afdeling Bestuurswetenschappen voor werkstudenten die een twaalftal kandidaten wist aan te trekken in het eerste licentiejaar.

Het Departement wil dus duidelijk werk maken van een studieaanbod in het domein van de politieke wetenschap. Deze bijdrage wil uiteenzetten hoe het tot deze keuze gekomen is en hoe ze voorbereid werd.

De oprichting van afzonderlijke afdelingen voor Internationale Politiek en voor Bestuurswetenschappen werd bevorderd door de steun van andere geledingen van de Universiteit Antwerpen. Deze steun was zelfs absoluut nodig in een tijd waar nieuwe universitaire initiatieven aangemoedigd worden maar niet veel mogen kosten. Belangstelling voor politieke verschijnselen bestond al aan de Faculteiten van de Rechten (UFSIA en UIA) en van de Toegepaste Economische Wetenschappen (UFSIA). Daarnaast was er uiteraard ook plaats voor de studie van de politiek in de Kandidatuur Politieke en Sociale Wetenschappen van de UFSIA. We willen het aanbod van deze drie faculteiten op het stuk van de studie van de politiek bondig schetsen. Zo zal duidelijker worden uit welke verworvenheden het Departement Politieke en Sociale Wetenschappen (PSW) van de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA) heeft kunnen putten.

Bouwstenen : Faculteit Rechten, UFSIA en UIA.

De kandidaturen in de Rechten van de UFSIA bestaan in principe sinds 1965. Vanaf 1967 werd het programma ook in feite aangeboden. Veel vakken met belangstelling voor politieke fenomenen mocht men daar niet verwachten en zeker geen vakken met een specifiek politologische benaderingswijze. We kunnen alleen vermelden dat er vanaf 1967 ook "Politieke en Parlementaire Geschiedenis van België" op het programma staat en vanaf 1968 een keuzevak "Teksten over Recht en Staat".

De juridische benadering van de politieke verschijnselen komt in de Faculteit Rechten pas aan bod in de licenties, die vanaf 1972 een onderdeel vormen van de UIA. Hier staat uiteraard Staatsrecht, Administratief Recht en Volkenrecht op het programma. De latere afdeling Internationale Politiek zal vooral gebruik kunnen maken van de belangstelling voor het recht van de Europese en van andere internationale instellingen, voor volkenrecht en voor dergelijke onderwerpen meer.

Bouwstenen : Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, UFSIA.

De Faculteit TEW van de UFSIA heeft een veel oudere traditie. In de jaren zestig bestond er op licentieniveau een Handels- en Consulaire richting die een aantal vakken over internationale betrekkingen samenbundelde. Hier doceerde P. Van de Meerssche over Diplomatieke Geschiedenis, J. Arts over Vergelijkend Grondwettelijk Recht en R. Pourvoyeur over Internationale Instellingen en over Europese Eco-

nomische Vraagstukken. Ook elders kwamen nog vakken voor die bij deze domeinen aansloten.

De richting Handels- en Consulaire Wetenschappen heeft later een aantal naamveranderingen en curriculumwijzigingen ondergaan. In 1968 verschijnt ze als de richting Internationale Economie. Haar programma werd verder aangevuld met Internationaal Publiekrecht (Y. Van Der Mensbrugge) en met Politieke Geschiedenis van België (K. Van Isacker). In 1970 is er opnieuw sprake van een Consulaire Richting maar het vakkenaanbod blijft grosso modo hetzelfde.

In 1982 wordt echter een ingrijpende curriculumwijziging doorgevoerd. De Consulaire Richting wordt omgedoopt tot een oriëntatie Internationale Economie en Diplomatieke Betrekkingen. Daarnaast verschijnt een oriëntatie Overheidsbeheer die zich meer zou toeleggen op het beleid en het beheer van openbare besturen en van non-profit organisaties. Beide oriëntaties kunnen gevolgd worden in de tweede licentie en vormen een onderdeel van de richting Publieke Economie waarvoor de studenten al in de eerste licentie kunnen kiezen.

Deze hervorming schiep dus de mogelijkheid om niet enkel de belangstelling voor de internationale betrekkingen uit te bouwen maar ook voor bepaalde aspecten van het nationale politieke bestel. In de eerste licentie bood de richting Politieke Economie vakken aan zoals Maatschappelijke Economie, Welvaartseconomie, Organisatie van de Belgische Economie, Publieke Financiën, Sociale Economie, Publieke Bedrijfseconomie, Grondwettelijk en Administratief Recht. Docenten waren o.a. G. Carrin, G. Blauwens, S. Plasschaert, W. Moesen, W. Nonneman, F. Debaedts.

In de tweede licentie, oriëntatie Internationale Economie en Diplomatieke Betrekkingen, stond P. Van de Meerssche in voor de vakken Internationale Betrekkingen en Internationaal Publiekrecht en R. Pourvoyeur voor Europese Economische Integratie, Internationale Organisaties, Complementen Reële Internationale Economie. Met deze opsomming willen we enkel de meest "politiek" geladen vakken aanstippen.

Vooraf in de tweede licentie, oriëntatie Overheidsbeheer, kwam de nieuwe aandacht voor de politieke structuren en verschijnselen tot uitdrukking. Bij wijze van voorbeeld vermelden we de volgende vakken :

- Bestuurswetenschap (W. Moesen)
- Comptabiliteit van Openbare Besturen (W. Moesen)
- Complementen van Publieke Financiën (G. Carrin)
- Systemen van Nationale Boekhouding (M. Van Geel)
- Politieke en Parlementaire Geschiedenis van België (J. Van Den Broeck).

De richting Publieke Economie ontstond uit de wens om in de faculteit naast de toegepaste ook een meer algemene, theoretische economische wetenschap te kunnen cultiveren. Omwille van haar aandacht voor sociale en politieke structuren wekte zij nogal wat aandacht bij de studenten die aan dezelfde UFSIA hun kandidatuur PSW voltooiden. Tot dan gold het voor deze laatsten als normaal hun studies verder te zetten aan de Faculteit PSW, aan de K.U. Leuven of aan het Departement PSW

van de UIA. Mits een bescheiden aanvullende proef konden ze ook overstappen naar de naburige Faculteit TEW. Na deze curriculumwijziging werd dit alternatief aantrekkelijker dan tevoren.

Een aantal kandidaten PSW zijn inderdaad overgestapt naar de richting Publieke Economie van TEW. Dit heeft echter niet volstaan om van deze vernieuwing een groot succes te maken. De recrutering binnen de grote groep van kandidaten TEW bleef bescheiden. En ook het succes van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt bleef achter bij dat van de richtingen Bedrijfseconomie en Kwantitatieve Economie.

In 1987 zag de faculteit zich verplicht haar ambities enigszins terug te schroeven. De richting zou voortaan Algemene Economie heten, de oriëntatie Overheidsbeheer verloor haar autonomie en werd opgenomen in de oriëntatie Economisch en Financieel Beleid. Het meest "politieke" vak, namelijk Bestuurswetenschap, werd niet meer gedoceerd.

De poging om een eigen richting of oriëntatie te wijden aan politieke structuren of processen was geen groot succes geworden. Dat wil niet zeggen dat er op het TEW-curriculum niet her en der vakken voorkomen die van enige belangstelling voor het politieke getuigen. Ondertussen was immers meer plaats ingeruimd voor de studie van de Europese (economische) integratie en vooral voor het ontwikkelingsbeleid. Aan dit laatste werd zelfs een eigen studiecetrum besteed. In de schoot van de Faculteit TEW heeft zich dus geen autonome en gebundelde belangstelling voor de politiek ontwikkeld. Wel heeft het Departement PSW van de UIA een beroep kunnen doen op elementen die hier aanwezig waren, o.a. op de deskundigheid inzake Publieke Financien.

Bouwstenen : Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen, UFSIA.

Tijdens de eerste jaren na de oprichting in 1965 werd het curriculum van de Faculteit PSW gekenmerkt door enig tasten en zoeken. Vanaf de aanvang werd er nogal wat plaats ingeruimd voor vakken van Publiekrecht zoals Volkenrecht en Internationale Instellingen (Y. Van Der Mensbrugge) en Administratief Recht (L. Ryckeboer). Maar in een faculteit zoals deze mocht men ook vakken verwachten die politieke verschijnselen vanuit een eigen politologisch perspectief zouden benaderen. In feite waren die nauwelijks te bespeuren. Op het programma stonden alleen een Encyclopedie der Politieke en Sociale Wetenschappen en een Algemene Theorie der Politieke Instellingen, beide gedoceerd door H. Deleeck. Maar het tweede vak zou het volgende academiejaar al van het programma verdwijnen.

Aanvankelijk ook mochten de studenten kiezen tussen verschillende richtingen die hen op verschillende specialisaties zouden voorbereiden. Er werden zelfs een richting Openbaar Bestuur en een richting Politieke Wetenschappen voorzien naast een richting Sociale Wetenschappen en een richting Sociologie. In feite betekende dit onderscheid niet veel. Het eigen profiel van deze richtingen was zwak en werd niet lang volgehouden. Vanaf 1970 bleven er nog slechts twee richtingen over, nl. Sociologie en Politieke Wetenschappen. Het belangrijkste onderscheid bestond toen in de sa-

menstelling van het pakket Publiekrecht en in de keuze voor een seminaire Sociologie, resp. Politieke Wetenschap.

In feite zou stilaan blijken dat de studenten konden kiezen tussen twee grote alternatieven : sociologie en sociaal beleid, naargelang ze zich meer aansloten bij één van de twee dominante, voltijdse professoren van de faculteit, nl. J. Van Houtte en H. Deleecq. Trouwens, rond deze twee polen werd het wetenschappelijk onderzoek opgezet. Er ontstond een Centrum voor Rechts-sociologie naast een Centrum voor Sociaal Beleid. In 1973 werd het onderscheid tussen de twee richtingen opgeheven en bleef nog enkel de richting Sociologie over. Het enig element van keuze was het seminarie. De studenten konden inderdaad een seminarie Politiek kiezen dat verzorgd werd door H. Deleecq en G. Dierickx.

In 1970 verscheen opnieuw een vak Inleiding tot de Politieke Wetenschap op het programma (voor de toenmalige richting Politieke Wetenschap) maar het had geen eigenlijk docent en werd in feite ingevuld door een reeks gastsprekers. Vanaf 1973 werd dit vak in feite niet meer gedoceerd, hoewel het op het programma vermeld bleef. Pas vanaf 1980 werd het vak in ere hersteld en verplicht gesteld voor alle studenten in de eerste kandidatuur. Het werd toevertrouwd aan G. Dierickx die er een empirisch-politologische invulling aan gaf.

Gecombineerd met het Seminarie Politieke Problemen vormde het vak Inleiding tot de Politieke Wetenschap zowat de politologische inbreng in het PSW-curriculum. Een eigen richting werd door niemand nog overwogen. Periodisch komen studenten aandringen op een grotere ruimte voor de Politieke Wetenschap. Inderdaad beleeft deze belangstelling ook in de PSW op UFSIA een hoogconjunctuur sinds het einde van de jaren zeventig. Maar er is weinig ruimte en de ruimte die soms vrijkomt, wordt ook nog door andere materies opgeëist.

Wel werd in 1987 een richting Bestuurswetenschappen opgericht en 's avonds aangeboden aan werkstudenten. Sinds geruime tijd bestond een Provinciaal Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen te Antwerpen (PHIBA), dat zich tot taak stelde aan ambtenaren en overheids personeel een voortgezette vorming aan te bieden. Dit PHIBA zocht toenadering tot de Faculteit PSW van UFSIA om aan deze opleiding een universitair statuut te geven. Zo werd vanaf 1987 een eerste en vanaf 1988 een tweede kandidatuur aangeboden. (Vanaf 1989 werden ook licentiejaren voorzien in het kader van het Departement PSW-UIA).

Het programma van de richting Bestuurswetenschappen loopt grotendeels parallel met het normale programma PSW. We vermelden hier enkel de eigen vakken :

Eerste kandidatuur :

- Administratieve Organisatie van België (O. Coenen)
- Rechtsstaalbeheersing (J. Gerits)
- Werkcollege Overheidsbestuur

Tweede kandidatuur :

- Inleiding Fiscaal Recht (J. Vanneste)
- Inleiding Sociaal Recht (W. Rauws)

- Sociale Ecologie (J. Vranken)
- Seminarie Bestuursproblemen (L. Goossens)

Bouwstenen : Departement PSW-UIA, 1972-1986.

Het departement PSW van de UIA begon zijn werkzaamheden in 1972. Aan de politieke wetenschappen werd geen eigenlijke richting voorbehouden. Wel werden in de eerste en in de tweede licentie telkens twee vakken daaraan besteed. Zo stonden in 1972 een tweedelige cursus en een seminarie Politieke Sociologie op het programma. In 1980 bleek dit aanbod uitgebreid te zijn tot vier deelvakken, nl.

- Politieke Besluitvorming en Bestuurskunde I en II
- Beslissingsmodellen
- Bestuurskunde

Docenten waren aanvankelijk J. Niezing (die ook aan de VUB doceerde), daarna (officieus) de Leidense politoloog Hoetjes en vanaf 1981 de Leuvense politiek-socioloog L. Huysse. In de studiegids van toen lezen we dat de nadruk o.m. zou liggen op conflicten en conflictbeheersing alsook op het beheer van ministeries en overheidsdiensten.

Zoals de PSW-UFSIA was ook de PSW-UIA begonnen met de ambitie een sterk gedifferentieerd studiepakket aan te bieden. Maar de recrutering van studenten viel wat tegen en bij de curriculumherziening van 1985 drong een afslanking van het aanbod zich op. Het bestaande aanbod werd samengebracht in een Afdeling Sociale Wetenschappen die bestond uit een Richting Cultuur- en Welzijnsbeleid en een Richting Bedrijfsbeleid. Daarnaast zou een Afdeling Politieke Wetenschappen verschijnen met één richting, nl. Internationale Politiek.

De keuze voor een nieuwe Richting Internationale Politiek was in vele opzichten een merkwaardige beslissing. Ze lag zeker niet in de lijn van de traditionele belangstelling van het departement. Voorheen werden weliswaar de vermelde politologische vakken aangeboden en bovendien het keuzevak Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen (Y. Vanden Berghe). Maar dat was zowat het enige waarover men ter plaatse kon beschikken.

Na woord en wederwoord, en na enige druk vanwege de academische overheid, besloot men toch de gok te wagen. Een aantal overwegingen speelden daarbij een rol. Vooreerst kon het departement niet loochenen dat tamelijk veel kandidaten PSW van UFSIA overstapten naar de K.U. Leuven (en niet naar UIA) omdat daar licenties in de Politieke Wetenschappen bestonden. Vervolgens zou er op de arbeidsmarkt in Vlaanderen een behoefte voelbaar worden aan afgestudeerden die een plaats in allerlei internationale organisaties konden innemen. Ten slotte hoefde de hele operatie niet al te duur te kosten aangezien men docenten kon aantrekken die nu al werkzaam waren in de Faculteiten PSW, TEW en Rechten van de diverse universitaire instellingen in Antwerpen (UFSIA, UIA en RUCA).

De Richting Internationale Politiek, Departement PSW, UIA.

Naast een aantal algemeen vormende en methodologische vakken biedt het tweejarig licentieprogramma een aantal eigen vakken. Wie deze laatste overloopt, zal merken dat het programma op drie poten staat. Er werd geopteerd voor de studie van de Europese integratie, van de Noord-Zuid en van de Oost-West betrekkingen. Hierbij wilde men telkens vertrekken van de Belgische (en de Europese) beleidsvorming ter zake. We geven hier het programma weer met telkens de titel, de docent en het aantal college-uren. Vakken met een asterix staan ook op het programma van de éénjarige Bijzondere Licentie in de Internationale Politiek.

EERSTE LICENTIE POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN**RICHTING INTERNATIONALE POLITIEK****AFDELING POLITIEKE WETENSCHAPPEN****1. VERPLICHTE VAKKEN****Algemeen vormende vakken**

Sociaal beleid, deel 1 – H. Deleecq	30
Overheidsfinanciën – J. Vanneste	30
Administratief recht – N.	30
* Bestuurlijke organisatie en bestuurskunde – F. Delmartino	30
* Antropologie – A. Woodward	30
* Geschiedenis van de internationale betrekkingen, deel 1 – Y. Vanden Berghe	30
* Geschiedenis van de internationale betrekkingen, deel 2 – Y. Vanden Berghe	30

Methoden

Informatieverwerking – E. Van Hove	30
Methoden van Organisatieontwikkeling – E. Van Hove	30
Planningstechnieken a – F. Van Loon	15
Taalbeheersing Engels – Praktische oefeningen – S. Geukens	40

2. VAKKEN VAN DE RICHTING INTERNATIONALE POLITIEK

* Politicologie – G. Dierickx	30
* Volkenrecht en volkenrechtelijke organisatie – M. Bossuyt	40
* Internationale organisaties – L. Cuyvers	30
* Internationale economie – L. Cuyvers	30
* Europees gemeenschapsrecht – P. Eeckman	30

3. KEUZEVAKKEN

(Maximum 2 in 1e licentiaat te kiezen uit het hiernavolgend vak en uit de vakken van de niet gevolgde richtingen)

Sociologie van de massamedia – H. Van Pelt 30

4. SEMINARIES

- * Politicologie – G. Dierickx 20
- * Bestuurskunde – F. Delmartino 20
- * Methoden van organisatieontwikkeling – E. Van Hove 20
- * Volkenrecht en volkenrechtelijke organisaties – M. Bossuyt 20
- * Geschiedenis van de internationale betrekkingen – Y. Vanden Berghe 20

TWEEDE LICENTIE POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

RICHTING INTERNATIONALE POLITIEK

AFDELING POLITIEKE WETENSCHAPPEN

1. VERPLICHTE VAKKEN

Methoden

- Planningstechnieken b – E. Van Hove 15
- Taalbeheersing Frans – praktische oefeningen – C. Berg 40

2. VAKKEN VAN DE RICHTING INTERNATIONALE POLITIEK

- * Actuele problemen van internationale politiek – N. 20
- * Problemen van vrede en veiligheid – L. Reychler 30
- * Europese politieke integratie – G. Van Den Berghe 20
- * Europese economische integratie – G. Van Den Berghe 20
- Vergelijkende studie van het cultuurbeleid in Europa – N. 30
- * Het recht van de betrekkingen met de ontwikkelingslanden – M. Bossuyt 30
- * Actuele problemen van de derde wereld – F. Reyntjens 30
- Internationaal privaatrecht – A. Heyvaert 30

3. KEUZEVAKKEN

(in het totaal 2 vakken vrij te spreiden over 1ste en 2de licentie en te kiezen uit het vak PSW 214 en uit de vakken van de niet gevolgde richtingen).

4. SEMINARIES

- * Planningstechnieken – E. Van Hove 20

Besluit

Na de eerste, bemoedigende resultaten heeft het departement PSW-UIA zich voorgenomen de Afdeling Bestuurskunde en de Afdeling Politieke Wetenschappen, Richting Internationale Politiek, te consolideren. Vooral de laatste vereiste verdere investeringen op een drietal punten.

Ten eerste zal de richting gedragen moeten worden door voltijds academisch personeel in plaats van louter door deeltijdse en min of meer vrijwillige docenten. Met dit actiepoint werd een aanvang gemaakt toen onlangs hoogleraar Y. Vanden Berghe voltijds benoemd werd en vrijgesteld voor de Richting Internationale Politiek.

Ten tweede zal het curriculum van de richting een ruimere keuze van theoretische vakken moeten krijgen. Vele studenten waarderen wel de praktische oriëntatie van de richting maar wensen toch ook een sterker theoretisch gedachtengoed mee te krijgen. Ook hiervan zal werk gemaakt worden. Het departement zal een politologisch vak over de internationale politiek een bevoorrechte plaats op het curriculum geven.

Ten derde zal de richting een eigen onderzoeksbeleid gaan voeren. Nu al loopt er een FKFO-project over de Politieke Cultuur van Hogere Ambtenaren in samenwerking met vorsers van de universiteiten van Bamberg, Pittsburgh en Los Angeles. Dit internationale vergelijkend onderzoek zal eerlang nog aangevuld worden met bijdragen uit het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Andere projecten, met hopelijk dezelfde comparatieve inslag, staan al op stapel.

De toekomst van de politieke wetenschap aan de UA ziet er beloftevol uit. Nu gebleken is dat de eerste initiatieven op nogal wat bijval mochten rekenen bij de studenten, kan gedacht worden aan een verdere consolidatie. Die zal wellicht gaan in de richting van een grotere samenwerking met de andere studierichtingen sociale wetenschappen. Dergelijke ontwikkeling schijnt trouwens in jonge universiteiten aan een zekere wetmatigheid te beantwoorden. In een eerste fase worden vele verschillende richtingen aangeboden. In een tweede fase blijven de meer levenskrachtige richtingen over en ontwikkelen ze een ruimere "gemeenschappelijke stam" naast een eigen aanbod van vakken. De richting Politiek hoeft deze evolutie niet te vrezen. Zo kan ze haar aanbod nog verder verruimen en verdiepen.

Summary : Political science at the Universitaire Instelling Antwerpen (UIA).

A political science program at the licenciate level is currently offered by the Department of the Political and the Social Sciences at the Universitaire Instelling Antwerpen (UIA). It was able to do so with the cooperation of staff-members of other departments and other institutes of the University of Antwerp. The program is mainly focused on international politics and more specifically on European integration, North-South and East-West relations, as seen from the perspective of Belgian and West-European policy-makers. Its methodology is multidisciplinary and encompasses political and juridical as well as historical and economical perspectives.

In the wake of the first encouraging from the student population, the Department has decided to strenghten further this Political Science branch of its program. It intends to invest more in full-time academic personnel and to add some more theoretical background courses to the present courses which emphasize mainly practical knowledge. Last but not least, it has initiated what it hopes shall be a new tradition of empirical research into the political culture and behaviour of international and supranational policy makers.